

8 Juni 1884

M.M. Kooikers
Alg. Advertentiebureau Leiden

Eenen nieuwen 4 pk gasmotor Otto's Systeem aanzienlijk vereenvoudigd en verbeterd kan ik u leveren staande of liggende naar uwe keuze à f 1250.- compleet. Eene Heete luchtmaschine van 3 à 4 pk, zeer zuinig in onderhoud, gebruikt maar zoo goed als nieuw lever ik u à f 650.
Ik beveel mij minzaamst voor berichtiging aan.

(wg) R. Loers
Rotterdam, Hoveniersstr 9

9 Juni 1884

Rotterdam, 9 Juni 1884

Lett: M.M.

Naar aanleiding van uwe advertentie in het Algem. Bed. AdvertentieBlad van heden nemen wij beleefd de vrijheid eenige inlichtingen te vragen omtrent de door u verlangde electriche verlichting. Voornamelijk hebben wij alvorens u eene aanbieding te kunnen doen, een omschrijving, liefst met planteekening, van de te verlichten localiteit noodig, doch wij willen gaarne zelve overkomen om een en ander op te nemen.

Als eenige vertegenwoordiger van Siems Brothers Cie Limited te London, de beroemde fabrikanten van electriche toestellen, alsmede van de Swan United Electric light Cie te London, zijn wij in staat tot billijke prijs eene installatie te leveren en daarbij onder de beste waarborgen.

Ons voor uw antwoord minzaam aanbevelen teekenen
Hoogachtend
UEddwDienaren

(wg) van Rietschoten & Houwens

Wij hebben diverse electriche machines in voorraad en kunnen U in elk geval spoedig leveren.

9 Juni 1884

's Gravenhage, 9 Juni 1884

Den WelEdelHooggeleerden Heer Prof. Kamerlingh Onnes te Leiden

WelEd. Hooggel. Heer.

Naar aanleiding van een gesprek met den heer den Boer, Hoofdopzichter der Akademie gebouwen te Leiden, zenden wij UWEHGeleerde een circulaire der "Otto" gasmachines waaruit U zult zien dat wij eene nieuwe machine van 4 PK franco Station Luik voor den prijs van f 1900 kunnen leveren.

Wij kunnen UWelEHooggel deze echte "Otto" motoren bijzonder aanbevelen met als opmerking dat geen der bestaande namaaksel, met betrekking tot nauwkeurige afwerking en zuinigheid in gebruik, in de verste verte met de "Otto" machines gelijk staat.

Voor het geval UWelEHooggel echter eene oude machine verkiest, kunnen wij eene 4 PK machine van "Otto" die ongeveer ééne maand in gebruik was en nog zoo goed is als nieuw, franco aan het laboratorium te Leiden voor den prijs van f 1730 leveren zegge Zeventien honderd en dertig gulden.

Wij hopen dat deze aanbieding UweHooggel zal voldoen, en zullen wij dan gaarne met de levering en het verdere opstellen en in werking brengen worden belast met de verzekering onzerzijds, om een en ander met de meeste zorg te zullen uitvoeren.

Wenscht UweHooggel echter eene kleinere machine te doen plaatsen, dan zullen wij moeite doen ook deze nog oud of liever, reeds gebruikt, op te sporen.

In afwachting van een gunstig antwoord teekenen wij met Hoogachting
UEdHoogGelDwDienaar

Nederlandsche Maatschappij voor Electriciteit en Metallurgie
(wg) J Rip, Directeur

bijlage: 1 Prijscourant Gasmotoren

9 Juni 1884

Rotterdam, 9 Juni 1884

Mijnheer!

Naar aanleiding van Uwe advertentie voorkomende in het Alg Advertentieblad van heden is deze dienende U aan te bieden eene Gaskracht Machine van vier Paardenkracht welke op dit oogenblik in mijne werkplaats gereed staat. Indien U op bovengenoemde Machine reflecteert, zal het mij aangenaam zijn U te mijnent te ontvangen teneinde dezelve in werking te zien.

Hoogachtend

UEdDwDienaar

(wg) A. van der Schuyt

11 Juni 1884

Rotterdam, 11 Juni 1884

WelEd Heer

Door dezen verzoek ik U beleefd naar aanleiding uwer annonce mij eenige nadere opgave omtrent de door U benodigde inrichting voor Electriche verlichting d.i. voornamelijk de benodigde sterkte te willen opgeven. Zeer waarschijnlijk zal ik U dan tot billijken prijs een nog slechts weinig gebruikte Dynamo kunnen aanbieden.

In afwachting uwer geeerde berichten met alle achting

UEddd

(wg) Jules Herckenrath

11 Juni 1884

Rotterdam, 11 Juni 1884

Den heer Directeur van het Physisch Kabinet Leiden

WelEd. Hooggel. Heer!

Refererende aan ons vorig schrijven, nemen wij de vrijheid U te vragen of de El. Machines van Siemens Brothers voor Uw doel in aanmerking komen en zoo ja welke eventueel kan dienen; wij zullen U dan onmiddellijk een complete offerte maken.

Hoogachtend
UEdHoogGelDwDienaar

(wg) van Rietschoten & Houwens

13 Juni 1884

Amsterdam, 13 Juni 1884

Mijnheer!

In antwoord op Uwe aanvraag hebben wij de eer U te berichten wij nog een complete toestel voor elektrische verlichting te koop hebben en bij slaging het geheel monteren en in werking brengen. Aangenaam zal het ons zijn met U in nadere conditiën te treden.

In afwachting van Uw antwoord hebben wij de eer te zijn
UEdDwDienaren

(wg) Croon&Co

14 Juni 1884

Utrecht, 14 Juni 1884

Den Heer H. Kamerlingh Onnes te Leiden

Mijnheer!

Naar aanleiding van Uw aan den Heer R. Loers te Rotterdam gericht schrijven, die U mijne gasmotoren aanbeval, heb ik de eer U hiernaevens mijn prijscourant te doen toekomen. De verbeteringen zijn daarop vermeld. Bij aanschaffing kan de motor vóór aflevering dynamometrisch en in uwe tegenwoordigheid worden beproefd. Eenige motoren van 2 PK zijn deze week gereed gekomen waarvan U den laatsten Woensdag a.s bij mij zoudt kunnen zien proefloopen; de meerdere eenvoudigheid mijner motoren boven de Otto'sche zal U dan in het oog vallen. Motoren van 4 PK leverde ik aan den heer E.J. Reusekamp te Vloenteren aan den heer J.Ph. van Dijk, alhier; den laatste zoudt U dus bij ev overkomst ook kunnen zien. In dat geval een enkel woord vooraf gaarne tegemoet ziende

Hoogachtend
Dw dienaar
(wg) D.W. v Rennes

MACHINE-FABRIEK „DRAKENBURGH”

V A N

D. W. van Rennes,

UTRECHT.

BEKRONINGEN.

Tentoonst. Haarlem . . . 1861
 „ Amsterdam . . . 1866
 „ Weenen . . . 1873
 „ Apeldoorn . . . 1877
 „ Delft 1878
 „ Erfurt 1878

BEKRONINGEN.

Ned. Maatschappij tot Bevordering van Nijverheid. 1878
 Tentoonst. Arnhem . . . 1879
 Motorenwedstr. Arnhem 1879
 Tentoonst. Amsterdam. 1883
 Gas .. Middelburg. 1884

GASMACHINE naar het systeem Otto,

Vereenvoudigd en verbeterd, van Rennes Patent.

Verbruikt
1 Kub. Meter
Gas
per paardekr.
en
per uur.

Eén jaar
Garantie.

50 pCt.
minder
Olieverbruik.

1 Pkr. f 700.—	2 Pkr. f 950.—	4 Pkr. f 1300.—	6 Pkr. f 1700.—	8 Pkr. f 2100.—
-------------------	-------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Deze prijzen gelden voor den volledige Motor met inbegrip van ijzeren voetstuk, koelwatervat en pomp, gashouder, reguleur, pulley en alle appendages.

De verbeteringen zijn:

- 1^e. Kleine roteerende stalen schuif, die inlaat, ontploffing en uitlaat regelt, waardoor veeren en kleppen zijn vervallen en het angstvallig onderhoud van de schuif niet meer vereischt wordt.
- 2^e. Regeling van den gang door wijziging van den gastoevoer, waardoor regelmatiger werking wordt verkregen.
- 3^e. Eenvoudiger constructie van den zuiger, waarbij geen veeren worden toegepast en dus de bekende slijting van den cilinder niet kan plaats hebben.

16 Juni 1884

Utrecht, 16 Juni 1884

Den Heer Kamerlingh Onnes
Leiden
Haven 28

Mijnheer!

De Heer D.W. v.Rennes zal u direct hebben geschreven; omtrent de Heete luchtmaschine, die te Tilburg staat, kan u de Heer J.L. van Elten te Tilburg inlichting geven als u dit wensch.

Achting
Uwddienaar
(wg) R. Loers

16 Juni 1884

Delft, 16 Juni 1884

WelEdel HoogGeleerde Heer!

Ten opzichte van de gaskrachtmaschine waren wij niet geslaagd althans niet zoo dat wij de verantwoording van deugdzaamheid op ons durfde nemen.
Intusschen spraken wij dezer dagen met Bayer die zijn fabriek in een eerste lokaal .. bracht en hem uitstekend aflevert. Wij nemen aan franco Leiden en inclusief opstelling U te leveren geheel ten Uwe genoegen een gaskrachtmaschine syst. Otto van 4 PK à f 1600.- transmissie daar onder niet begrepen maar later op te geven als ons de noodige gegevens bekend zijn.
Gaarne zullen wij hierop Uwe meening verneemen waartoe wij bereid zijn voor te komen, zoo mogelijk nog deze week.
Omtrent de verdere inhoud van Uwen brief berichten wij U zoodra in gelijk.

Met Hoogachting
UweDwDr

(wg) P.J Kipp&Zn

DE NIEUWE GASMOTOR OTTO

biedt al de voordeelen der horizontale Stoommachine aan, zonder de gevaren aan Stoomketels verbonden. Bovendien is zijn gang stil en geregeld; de eenvoud van zijn zamenstel, de buitengewone gemakkelijkerheid waarmede hij in werking wordt gebragt, door het enkel ontsteken van een gasbrander, en het noodeloos maken van alle bijzondere behoedmiddelen, verleenen er eene onbetwistbare voortreffelijkheid aan boven alle andere systemaas.

Het aanschaffen van dezen MOTOR stelt tevens vrij van alle toezicht van overheidswege en verhoogt de assurantie-premie niet.

Door bovengenoemde voordeelen werd aan den *nieuwen Gasmotor OTTO*, behalve meerdere bekroningen, *de eerste prijs*, bestaande in een *gouden medaille* toegekend te *Erfurt* in 1878 op het *Internationale concours van drijfkrachtmachines ten dienste der Nijverheid*, te *Arnhem* in 1879 en te *Parijs* in 1881 op de electrische tentoonstelling.

Al zijn kracht ontwikkelende, verbruikt de Motor ongeveer 1 Kub. meter gas per uur en per paardenkracht; dit gasverbruik vermindert naar gelang de machine meer paardenkracht bezit en wordt belangrijk minder zoodra de machine de 8 paardenkracht overschrijdt.

OPSTELLING.

De Motor kan ter plaatse waar men verkiest, zelfs op bewoonde bovenste verdiepingen worden opgesteld. Op speciale aanvraag en na inzending van een schets of teekening der lokalen en der te bewegen machines met de daarbij noodige toelichting, lever ik de teekeningen, onontbeerlijk tot de meest geschikte wijze der plaatsing van de machine en de overbrenging der beweegkracht.

GARANTIE.

Ik sta in voor de deugdelijkheid mijner Motors en vervang ten mijnen koste alle stukken welke gedurende de eerste zes maanden tengevolge van een gebrek in het materieel of in de bewerking zouden breken, doch stel mij niet verantwoordelijk voor alle andere beschadigingen; mijne verantwoordelijkheid houdt ook op, indien het opstellen bij den koper niet door *mijne* werklieden heeft plaats gehad.

Vóór de aflevering wordt iedere machine gedurende verscheidene dagen beproeft ten einde mij van haren volkomen goeden gang te verzekeren.

VOORWAARDEN DER BETALING.

Een derde bij de bestelling, een derde bij de afzending, een derde een maand na de inwerkingstelling, of bij nadere schriftelijke overeenkomst.

Ongeveer 8000 Motors zijn reeds sedert vijf jaren in Europa en de Vereenigde Staten geplaatst.

Voor verdere aanbeveling van mijn fabrikaat verwijs ik naar ommestaande Certificaten.

H. B A I J E R.

DELFT, den 20 Februari 1883.

Den Heer H. BAIJER,
Machinefabrikant, Raampoortlaan 36,
ROTTERDAM.

De ondergeteekenden geven U gaarne hunne tevredenheid te kennen over de werking van den horizontalen GASMOTOR van 4 paardenkracht, volgens het systeem OTTO, in Juni 1882 door UEd. geleverd en opgesteld in het Physisch Laboratorim der Polytechnische School.

Bij eene door hen met zorg uitgevoerde remproef heeft de Motor 3 uren lang op de Krukas een vermogen ontwikkelt, dat varieerde tusschen 4,08 en 4,24 paardenkracht, terwijl het gasverbruik per uur en per paardenkracht van 1.19 tot 1.25 Kub. Meter bedroeg. Het aantal omwentelingen der Krukas was daarbij gemiddeld 154 per minuut.

Bij de opgave der verbruikte hoeveelheid gas moet de opmerking gemaakt worden, dat uit photometrische en chemische onderzoekingen gebleken is, dat de hoedanigheid van het gas hier ter stede veel te wenschen overlaat en de lichtsterkte b. v. in den regel minder dan 12.5 maal die eener standaardkaars bedraagt. De ondergeteekenden zijn er van overtuigd, dat bij een grooter gehalte aan Koolwaterstofgassen, waarvan zoowel het lichtgevend vermogen van het gas als de warmteontwikkeling bij de ontploffing in den Motor hoofdzakelijk afhangt, deze dezelfde hoeveelheid arbeid met een geringer gasverbruik zou geleverd hebben.

Ook de constructie en de afwerking van den Motor zijn alleszins bevredigend te noemen zoodat naar de meening van de ondergeteekenden deze GASMOTOR in geen opzicht onderdoet voor andere van hetzelfde systeem door buitenlandsche firma's vervaardigd.

(w. g.) **Prof. J. BOSSCHA** (*Directeur*).

„ **H. A. RAVENECK.**

„ **J. A. SNIJDERS.**

17 Juni 1884

Rotterdam, 17 Juni 1884

Den Heer H. Kamerlingh Onnes
Leiden
Haven 28

Eene afwezigheid voor zoeken verhinderde mij Uwe geeerde letteren van 12 dezer dadelijk te beantwoorden. De door mij bedoelde dynamo heeft gediend tot verlichting van een café te Rotterdam en heeft slechts zeer zelden gewerkt. Er werd een grooten lamp op gebrand en de machine werd met een stoommachine van ruim 3 PK in beweging gebracht. Omtrent het aantal omwentelingen kan de eigenaar mij geen inlichtingen verschaffen. Evenwel kunt U eventueel, wanneer UEd zoudt reflecteeren, de machine beproeven mits transportkosten voor uwe rekening. Vraagprijs is f 200,- wellicht gaat hier evenwel nog iets af. Mocht U bij gelegenheid eens te Rotterdam kunnen komen dan ben ik gaarne bereid U de dynamo te laten zien.

Zeer Hoogachtend

UEddd

(wg) Jules Herckenrath

19 Juni 1884

Amsterdam, 19 Juni 1884

Den HoogEdelZeerGeleerden Heer H. Kamerlingh Onnes te Leiden

Mijnheer!

In beleefd antwoord op Uw schrijven van gisteren nemen wij de vrijheid Ued te berichten dat om eene juiste opgave te doen het noodig is wij een en ander in oogenschouw nemen en dan tevens nog eenige inlichtingen wenschen en stellen Uw daarom voor, dat wij voor onze rekening te Leiden komen, Uw verzoekende ons te willen melden welken dag en wat uur hiertoe geschikt is. In afwachting hebben wij de eer met de meeste achting te zijn
UEdDwDienaar

(wg) Croon&Co

20 Juni 1884

Rotterdam, 20 Juni 1884

Den heer Directeur van het Fysisch Kabinet Leiden

WelEd. Hooggel. Heer!

In antwoord op Uw schrijven is dienende dat wij over een paar dagen de gevraagde opgaven zullen doen omtrent gasmotor en dynamo met transmissie naar het hoofdgebouw. Wat de dynamo betreft kunnen met een motor van vier PK respectivelijk de navolgende dynamos van Siemens worden gedreven:
A Een machine voor gelijkgerigte stroomen D 2 gevende een maximum stroom van 40 Ampères (vereischt 4 PK).
B. Een dito D7, (25 Ampères vereischt 3 PK).
C. Een Shunt Dynamo SD7 geeft 12 Ampères (vereischt 3 PK).
Voor wisselstroomen is de kleinste machine van Siemens W3D5 welke 8 paardenkracht vereischt. In afwachting dat wij U de opgaven voor de transmissie kunnen zenden, welke wij bezig zijn uit te maken, verzoeken wij U beleefd ons te melden welke dynamo eventueel door U zal worden verlangd, opdat wij onze aanbieding zoo veel mogelijk compleet kunnen maken.

Hoogachtend
UEdHoogGelDwDienaar

(wg) van Rietschoten & Houwens

20 Juni 1884

Utrecht, 20 Juni 1884

Aan Weledel Hooggel Heer Prof. H. Kamerlingh Onnes te Leiden

Hooggeleerde Heer!

Ter beantwoording van Uw geacht Schrijven het volgend:

Een gasmotor 4 PK franco gesteld en in werking opgeleverd te Leiden in het natuurkundig laboratorium kost f 1360.-. Voor Uwe rekening komt echter : de gasleiding tot aan den motor; de buisleiding voor afvoer van de afgewerkte gassen; de buisverbinding van het koelwaternvat en den motor; de door mijn monteurs noodig geoordeelde hulp van timmerman of smid.

Indien Uwe bedoeling is, dat de Gramme-machine door mij geleverd wordt, dan bereken ik die tegen den prijs-courant van L. Breguet te Parijs; de nieuwste uitgave daarvan ligt mij echter niet voor, ik zou den prijs dus later kunnen opgeven.

Mijn prijs-courant van transmissiedeelen voeg ik hierbij. Ik moet U daarbij opmerken, dat, afgezien van het groote krachtsverlies bij eene overbrenging op de door U aangegeven afstand van 100 Meter de prijs van zulk eene transmissie in het gunstigste geval dien van een tweeden motor bijna zou evenaren. Gaarne een gunstig resultaat op deze correspondentie van U te gemoet ziende en mij tot het geven van nadere inlichtingen steeds bereid verklarende met de meeste hoogachting

Dw dienaar
(wg) p.o. D.W. v Rennes

22 Juni 1884

Delft, 2 Juni 1884

Amice!

De gasmotor van van Rennes te Utrecht is mij alleen bekend van de Amsterdamsche tentoonstelling, waar hij voor het eerst daarmede voor den dag kwam. Zijne machine is een nabootsing van den gasmotor van Otto doch met een andere vorm van schuif (ronddraaiend in plaats van heen en weer aand) en een andere manier van aansteken. Deze wijzigingen geven echter, voorzoover ik kan nagaan, niet den indruk van soliditeit en duurzaamheid, evenals het geheele werktuig, dat blijkbaar om de goedkoopte veel ligter geconstrueerd was dan de machine van Otto, zooals die door Fetis en Deliege te Luik en ook door Bayer te Rotterdam wordt vervaardigd.

Mijns inziens zal eerst een langzame praktijk kunnen uitmaken, of de gasmotor van van Rennes kan worden aanbevolen; zoolang daarvan niet meer bekend is, zou ik de gewone horizontale gasmachine van Otto, niettegenstaande den veel hooger prijs, blijven prefereren.

Misschien zijn sedert gasmotors van van Rennes in gebruik genomen, en kunt gij daaromtrent informatie bekomen. In dat geval houd ook ik mij daarvoor aanbevolen.

Met vriendelijke groeten
tt
(wg) H.....

22 Juni 1884

Delft, 22 Juni 1884

Weled.Hooggel Heer,

'T is mijn voornemen morgen Maandag omstreeks half drie met Bayer in het Kabinet te komen en de gegevens te verzamelen voor eene prijsopgave der Transmissie.

Met hoogachting hebben wij de eer te zijn
UEdDwDienaren
(wg) P.J. Kipp & Zonen

23 Juni 1884

Delft, 23 Juni 1884

Telegram

Kipp Fysisch Kabinet Kleine Ruine Leiden

Bayer komt 1, 23 van Rotterdam

25 Juni 1884

Waarde Collega,

Mijn zwager, de Hr Schumacher te Rotterdam, verzoekt mij bij u te informeren, of Gij voornemens zijt een gasmotor voor het fysisch kabinet aan te schaffen. Mocht zulks het geval zijn dan zou hij u gaarne willen spreken, in zijn qualiteit van Frétu te Leiden. Zoudt ge de vriendelijkheid willen hebben mij dit te laten weten.

Geloof mij gaarne, uwe dw
(wg) VdLith

25 Juni 1884

Rotterdam, 25 Juni 1884

Den WelEdZeerGel.Heer H. Kamerlingh Onnes
Hoogleeraar Directeur aan het Fysisch Kabinet
Leiden

Uwe geeerde letteren zijn in mijn bezit en ben ik gaarne ter uwer dispositie wanneer de dynamo hier wenscht te komen zien.

Gaarne ontvang ik vooruit bericht wanneer U hier denkt te komen ten einde alsdan te huis te zijn.

Met alle achting

UEddd

(wg) Jules Herckenrath

27 Juni 1884

Slikkerveer, 27 Juny 1884

Aan de Heeren P.J. Kipp & Zb, Delft

In beleefd antwoord op uw schrijven van 25 dezer berichten wij u dat bij ons één Siemens en 3 Gramme machines aanwezig zijn waarop belangrijke prijs-reductie is. Alle in goede staat en gelijkgerichte stroomen.

Nr	Vermogen-Systeem	Prijs
1	45 Ampères Gramme	f 500.-
2	30 Amèpres Gramme	f 300
3	21 Ampères Siemens	f 300
4	15 Ampères Gramme	f 175

Van Nr 2 is commutator half ingesleten, het vernieuwen daarvan kost f 45.-.

In beleefde afwachting
Hoogachtend
(wg) Willen Smit & Co

28 Juni 1884

Rotterdam, 28 Juni 1884

Den WelEdZeerGel.Heer den Heer H. Kamerlingh Onnes
Leiden

Heden zond ik per Delftsche bootje onder letters KO af een kist inhoudende de dynamo in quaestie en geadresseerd aan het physisch laboratorium der Pol.school te Delft.

Ik maakte eenige haast met de afzending vandaar dat er weinig gelegenheid was de machine goed schoon te maken.

Zij is alzoo niet geflatteerd zij zal echter naar ik hoop aan het door U beoogde doel, wat goede werking betreft, beantwoorden.

Hoogachtend UEddd

(wg) Jules Herckenrath

28 Juni 1884

Ehrenfeld-Cöln, 28 Juni 1884

Herren P.J. Kipp & Zn, Delft

Auf Veranlassung des herrn H. Venerburg offeriren wir Ihnen hiermit:

- 1 eine Gramme –Maschine für ein grosses Bogenlicht selbst lerrenschem Regulator ziemlich gut erhalten zu mb 1000
- 2 eine Ahnkertsche Maschine für 2 Bogenlampen à 1100 Kerzen oder für 11 Senklichter à 15 Kerzen so gut wie neu zu mb 500
- 3 eine Ehnekertsche Maschine für 8 Bogenlampen oder 56 Glühlichtern (zen) zu mb 1800.-
- 4 eien Edisonmaschine für 17 Lampen à 16 NL zu mb 1000
- 5 eine dito für 65 Lampen zu mb 2000 (so gut wie neu).

Sämtliche Maschinen können hier berichtet werden n. garantieren wir für volle Brauchbarkeit

Hochachtend
Gesellschaft für electricches Licht und Telegraphenbau B. Berghausen & Co
(wg) E.Kody

28 Juni 1884

's Gravenhage, 28 Juni 1884

MJM Bureau Nijgh en v Ditmar, Rotterdam

Mijnheer,

Naar aanleiding van uwe annonce hebben wij het genoeg u mede te deelen, dat een gebruikte machine minder aan te raden is daar deze gewoonlijk door een of ander defekt buiten dienst worden gesteld.

Nieuwe electricche machines van verschillende typen zijn steeds bij ons voorradig.

Aangenaam zoude het ons zijn van U te vernemen of dezelve dienen moet voor één of meer booglampen of voor gloeilicht en wel voor hoeveel lampen.

In afwachting van uwe geëerde rescriptie, gaarne tot meerdere gewenschte inlichtingen bereid, verblijven

Hoogachtend
Nederlandsche Maatschappij voor Electriciteit en Metallurgie
(wg) Wis..., Directeur

28 Juni 1884

Rotterdam, 28 Juni 1884

Mijnheer,

Aangezien het UEd waarschijnlijk niet mogelijk zal zijn gebruikte Electricche Dynamo m gemakkelijk te koopenn zijn wij zoo vrij UEd hierbij prijslijst van den heer S. Scharnweber te doen toekomen, waaruit UEd zult bemerken, dat zijne prijzen zeer laag zijn. De deugdzaamheid zijner machines garandeert de heer S. Scharnweber. Dezelve zijn een verbeterd systeem : "Gramme".

Het zoude ons aangenaam zijn indien UEd ons op wildet geven voor wel doel UEd de Machine wenscht te gebruiken. Wij kunnen U dan nauwkeurige opgave doen, ook eventueel offerte van andere systems maken.

Wij zien Uwe berichten tegemoet stakenen

Met alle achting
UEdGDwDienaren
(wg) La Grange & Co

5 Juli 1884

Amsterdam, 5 Juli 1884

Den WelEdelzeergeleerden Heer Prof. Kamerlingh Onnes te Leiden

Mijnheer!

De prijzen voor de levering en plaatsing der gevraagde artikelen zijn als volgt:

Een Gasmotor systeem Otto van vier paardenkrachten f 2195.-

Een Gramme machine f 1750.-

As in bijgebouw met 2 poelies f 370.-

Electrische geleiding naar hoofdgebouw f 170.-

As in hoofdgebouw f 290.-

Overbrenging van bijgebouw naar hoofdgebouw op de assen f 320.-

Volgens afspraak funderingen onder de prijzen niet begrepen.

Koolspitsen 300 m/m lang X12 m/m, rond per 100 f 40.-

Koolspitsen 200 m/m lang X12 m/m, vierk per 100 f 35.-

Koolspitsen 200 m/m lang X8 m/m, rond per 100 f 32.50

Koolspitsen 100 m/m lang X8 m/m, vierk per 100 f 20.-

In afwachting met de meeste achting

UEdDwDienaar

(wg) Croon&Co

5 Juli 1884

Delft, 5 Juli 1884

Weled.Hooggel Heer Prof. H. Kamerlingh Onnes, Leiden

Hierbij doen wij UEdGel de van Hartman ontvangene intensiteitsvariometer gevonden bij Kohlrausch. Aan de toestel ontbreekt een afleesschaaltje dat gebroken door ons ontvangen is en waarvoor wij een nieuw aan Hartman vragen.

De Gramme Machine uit Rotterdam is aan de Polytechnische School opgesteld en even beproefd. Voor zoover oppervlakkig daarover te oordeelen viel ons het resultaat niet ongunstig. Prof. Snijders evenwel had het vooralsnog te druk om er zich serieus mede te occuperen.

Omtrent eene 2^e machine doen wij UEdGel het ingekomene omtrent onze vraag daarnaar, toekomen en vernemen gaarne wat UedGel daarvan denkt.

Met hoogachting hebben wij de eer te zijn

UEdDwDienaren

(wg) P.J. Kipp & Zonen

9 Juli 1884

Delft, 9 Juli 1884

WelEdel HoogGeleerde Heer Prof H. Kamerlingh Onnes

Leiden

WelEdel HoogGeleerde Heer!

Van Bayer ontvingen wij de mededeeling dat hij de transmissie kan leveren exclusieve stellen voor den prijs van f 335.- en met Amerikaansche Kussenblokken voor f 355.-. Of daaronder de riemen begrepen zijn weet ik niet maar zal UHGel daarop bericht geven.

Onder de vroeger opgegeven prijs der Gramm die franco en inclusive opstellen voor f 1600.- zijn niet begrepen de benoodigde pijpen tot afvoer en aanvoer noch de funderingsbouten of de fundering zelf.

Met Hoogachting hebbende de eer te zijn

UweHGel DwDr

(wg) P.J Kipp&Zn

11 Juli 1884

Rotterdam, July 11 1884

Den heer Directeur van het Physisch Kabinet Leiden.

WelEd. Hooggel. Heer!

Referende aan ons vorig schrijven nemen wij de vrijheid U te vragen od de El. machines van Simens Brothers voor Uw doel in aanmerking komen en zoo ja welke eventueel kan dienen; wij zullen U dan onmiddellijk eene complete offerte maken.

Hoogachtend

UEdHoogGel DwDienaar

(wg) van Rietschoten & Houwens

12 Juli 1884

Rotterdam, 12 Juli 1884

Den WelEdZeerGel.Heer den Heer H. Kamerlingh Onnes
Leiden

Refereerende aan mijn schrijven van 28 Juni wacht ik gaarne speedig Uwe geeerde mededeelingen omtrent de proefneming met den naar Delft gezonden Dynamo.

Intusschen overhandig ik U ommestaand, voor het geval U de machine kunt gebruiken, daarvoor factuur ad f 203,50 en verzoek U beleefd mij Uw besluit te willen mededeelen aangezien er zich voor een paar dagen nog een reflectant voor genoemde dynamo opdeed.

Inmiddels met de meeste hoogachting UEddd

(wg) Jules Herckenrath

16 Juli 1884

Delft, 16 Juli 1884

WelEdel HoogGeleerde Heer Prof H.K. Onnes

Leiden

WelEdel HoogGelHeer Prof. H. Onnes
Leiden

Overeenkomstig UweGel letteren , no 160 hebben wij Bayer verzocht de teekening in duplo ten spoedigste te zenden waaraan hij gevolg zal geven.
Zooals wij de Eer hadden U reeds op te geven zal de transmissie op Gramme zijn motor f 335 kosten waarbij voor riem ± 90
De transmissie in den tuin van den machinekamer in het Laboratorium inclusive stalen kabel tot overbrenging ± f 300.- exclusive monteeren wat vooraf niet wel is op te geven hetgeen ook geldt voor de stelling der transmissie en motor in de Machine Kamer

Met Hoogachting zijn wij
UweHGel DwDienaar

(wg) P.J Kipp&Zn

21 Juli 1884

Delft, 21 Juli 1884

Weled.Heer,

Aan het laboratorium zonden wij een rolletje inhoudende de teekening der transmissie benevens een plattegrondteekening der fabriek Bayer aanwijzend wat noodig is om de vergunning te verkrijgen. Prof. Onnes meende dat de vraag ook om eene complete teekening der Machine maar deze is onnoodig. Alleen moet op de plattegrondteekening de noodige aanwijzing staan. Gaarne hadden wij de teekening om vergunning spoedig terug.

Hoogachtend
UEdDwDienaar
(wg) P.J. Kipp & Zonen

2 November 1884

Rotterdam, 2 November 1884

De HEdGl Heer Prof. Onnes, Leiden

Weledzgl Heer!

Het was mij aangenaam de opdracht der benooidge transmissie door den Heer P. Kopp te ontvangen. Aangezien ik echter nog eens naar Leiden wilde komen om een en ander nauwkeurig op te meten en zoonoodig met Uedgl te bespreken, wenschte ik UEdgl een paar dagen bepaald te zien, ten einde tot het hierboven genoemde in de gelegenheid te zijn.
Ik schrijf een paar dagen, om reden het voor mij soms lastig is, mij tot één dag en bepaald opgegeven uur te moeten bepalen, en Uedgl alsdan met mijne komst te leur zoude moeten stellen.
Mij met UEdgl antwoord vereerd te zien verblijf ik met alle hoogachting

UEdDwDienaar
(wg) W. Baijer

26 Februari 1885

Delft, 26 Februari 1885

De WelEdHoogGel Heer Dr. H. Kamerlingh Onnes te Leiden

Door dezen nemen wij de vrijheid U te herinneren, dat wij nog zonden uw bericht zijn op ons schrijven van den 20^e dezen omtrent de lengte van den door U verlangde kabel.

Heden zonden wij per post een monster, met beleefd verzoek ons te willen berichten, of dit uwe goedkeuring kan wegdragen.

Onder inwachting van uwe geëerde rescriptie verblijven wij met hoogachting

Uw WedHoogGel dw Dr

(wg) F.J. Rijnwhers

7 februari 1889

Bijgaande circulaire van peilglas kan U misschien te pas komen. Was zoo goed ze te bewaren, daar ik er geen meer heb.

(circulaire Lûchau, Amsterdam. Paffrath's standaardwijzer)

P.J. Kipp & Zonen, Delft
J.W. Giltay, Opvolger.

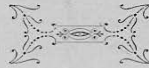
FRIEDRICH LÜCHMAU, AMSTERDAM.

Alleenverkoop van PAFFRATH'S

Onbreekbare Waterstandaanwijzer voor Stoomketels.

Peilglazen niet
meer noodig.

Geen springen der
peilglazen meer.

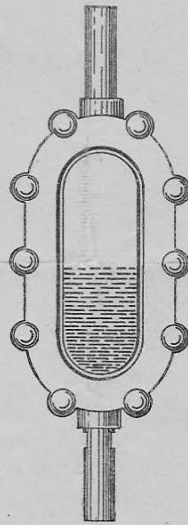
Dit apparaat wordt op de plaats der gewone peilglazen, precies zooals deze, aangebracht.

Het toestel is geheel en al van metaal, de kijkglazen extra geprepareerd en 15 m.m. dik.

Het zoo lastige springen der peilglazen en de daaruit volgende gevaren voor den stoker etc. vallen absoluut weg.

Vervolgens is de waterstand door een in het apparaat aangebrachte Reflector op een grooten afstand zichtbaar.

Van deze toestellen zijn duizende tot tevredenheid der afnemers in gebruik en hunne aanbrenging op verscheidene plaatsen in Duitschland door de overheid voorgeschreven.

Door de voortreffelijke verpakking en het veeljarig helder blijven van het extra geprepareerde kijkglas, waarvoor gegarandeerd wordt, is dit toestel het beste der tot nu toe uitgevondene en moest men in elke fabriek tot aanwending dezer toestellen overgaan.

De veelvuldig gebruikelijke veiligheidspijpen kunnen slechts een klein deel van het gevaar der verwonding van de zich in de nabijheid bevindende personen wegnemen, en echter ten koste der duidelijke zichtbaarheid van den waterstand medewerken.

Ook de bij het springen van het glas, zelfsluitende waterstandkranen, kunnen het gevaar in het oogenblik van het springen, dus het voornaamste gevaar, niet tegengaan.

Bij geachte bestellingen zijn de volgende opgaven noodig:

- 1°. Lengte van het gewone peilglas,
- 2°. Buiten-diameter van het peilglas,
- 3°. De zichtbare lengte van het in de waterstandskraan aangebrachte peilglas.

Tot zelfbestemming van het passende nummer dient de volgende Tabel.

Is de zichtbare lengte der peilglazen Mm.	180	200	225	245	270	295	345	385	465
dan neemt men N°.	1	2	2a	3	3a	4	5	6	7
Prijs f	19.—	23.—	25.50	29.—	32.—	35.—	39.—	42.50	46.—

Franco AMSTERDAM.

9 Julij 1889

Situatie-plan der gasmotor met transmissie voor het fysisch laboratorium te Leiden (schaal 1: 12)

Tekening hier niet opgenomen.

Rotterdam, 9 Julij 1889

W. Baijer

21 augustus 1889

Gasmotor

10 u 45' tot 11 u 15' zonder gramme 173 omw. per minuut – verbruikt 0,8 M³ dus per uur 1, 6 M³ per minuut pen 24 malen ingeduwd (24 op 36 malen)

11 u 20' tot 11 u 40' met gramme 170 omw. per minuut – verbruikt 1,25 M³ gas dus per uur 3,75 M³

2 u 55' tot 3 u 55' met gramme 170 omw. per minuut – (drie malen geteld) verbruik 4 M³ gas per minuut pen 68 malen ingeduwd (68 op 86 malen).

De cilinder is digt.
Ontploffingen buiten nog vrij sterk.

18 October 1889

Slikkerveen, 18 Oct. 1889

De Heer H. Kamerlingh Onnes
Hoogleraar te Leiden

Bij het opzetten van de commutator der Dynamo zien wij dat de ring op de houten prop geheel los gescheurd is, zoodanig dat de meeste draden inwendig zeer beschadigd zijn. Zooals altijd met die ouderwetsche machinetjes krimpt de houten prop en de armature raakt daardoor los. Nu stellen wij U voor de ring op nieuw te winden en beter te beveiligen. Of zulks gebeurd of niet zou het toch noodig zijn ook het verdere gestel der Dynamo te ontvangen, teneinde ons te kunnen overtuigen of de ring goed is. Gelieve ons dat dadelijk toe te zenden en ons te melden hoe te handelen. Een en ander zal door ons zoo goedkoop mogelijk worden gemaakt.

In afwachting
Hoogachtend
(wg) Willem Smit&Co

24 October 1889

Slikkerveen, 24 Oct. 1889

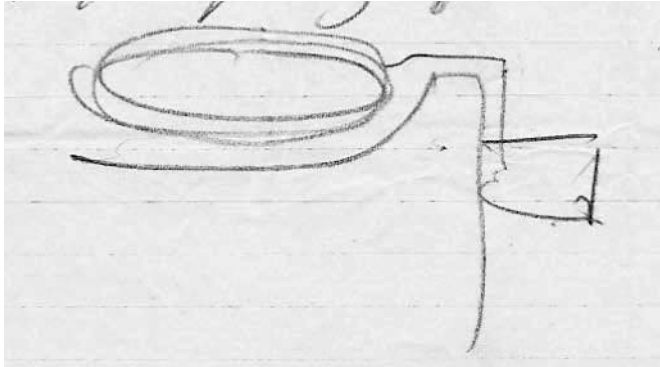
Den WelEdZeerGel Heer H. Kamerlingh Onnes
Leiden

WEZGHeer!

Als monster zonder waarde zenden wij U heden eenige stukjes van de draad der ring, waaruit U kunt zien dat zezelve zeer beschadigd was door wrijving op de houten bobine en die reparatie dus noodzakelijk was.

Dit bleek echter eerst toen de nieuwe commutator er op geplaatst zou worden, anders had de ring reeds lang in uw bezit geweest.

Hoogachtend
 U Eddw. dienaar
 (wg) Willem Smit & Co

Bij bespreking blijkt het volgende het geval te zijn geweest. De houten bus is gekrompen. De ring heeft toen geloopen op de draden, die hem mee in 't rond moesten sleuren en daardoor is ook een commutator segment aan een der meest gespannen draden er uit gesleurd. Schuren geeft plaats telkens als ring ophield te bewegen.

31 October 1889

Slikkerveer, 31 October 1889

De Heer H. Kamerlingh Onnes
 Hoogleraar te Leiden

De Dynamo gaat heden per Holl. spoor aan uw adres af. Ik vertrouw dat er nog voldoende tijd zal zijn dezelve voor Zaterdag gereed te hebben met de opstelling en zal ik dan Zaterdag des voormiddags aan uw laboratorium komen vertrouwende er dan stoom zal zijn om te werken.

Hoogachtend
 (wg) Willem Smit & Co

1-1-1890 ??

B.H.

Westinghouse

Rooker begrijpt niet hoe de reparatie ± 300 gld kan kosten.

Er is eenvoudig nodig zegt hij

Rebaleitung

Nieuwe postonnetjes

Id ?? (dat woord kan ik niet meer lezen, 't heeft iets van slieprondjes iets van slie of olie)

Maar dat daargelaten

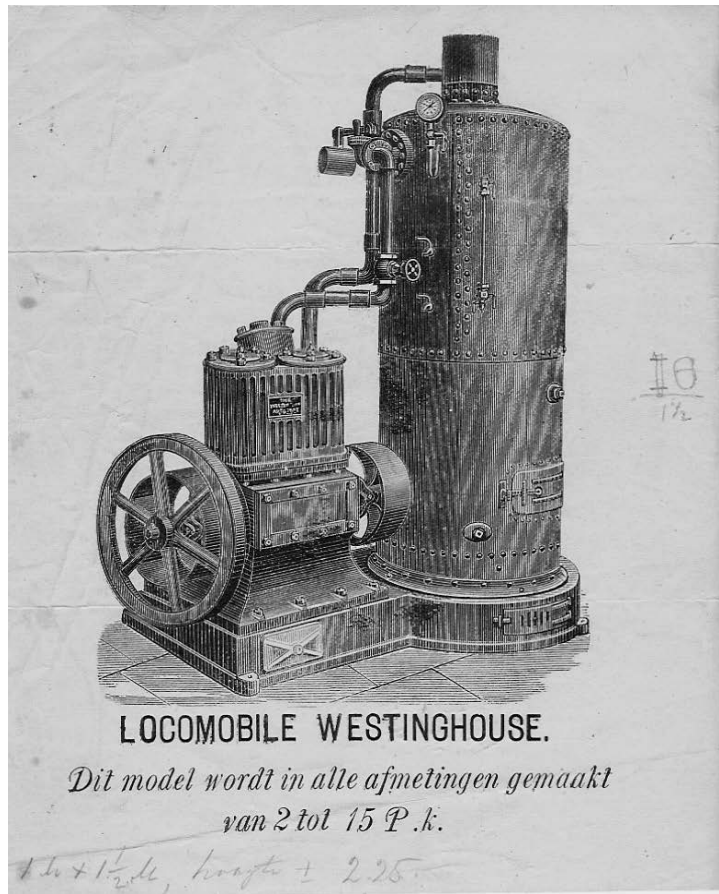
Agent van de Glasgoraline is P.H. Termeulen en er is geen ander bezwaar om de bestelling te doen bij de Grofsmederij, als dat die terecht moeten komen bij Termeulen en er zodoende twee commissieloonen worden verdiend aan 't Rijk. Nu moet jij weten of jij de extra kosten opgewogen acht door de tuschenkomst v/d Grofsmederij dat 't Rooker gelijk (je hoort zijn gegrom er wel bij hoe!hoe!) Maar iets anders.

De oliefabriek heeft een Willaersmachine (die nog niet loopt maar dezer dagen moet loopen) en de Gistfabriek krijgt er ook een, agent is Fred. Stieltjes. Nu meent Rooker dat het beter is als je die machines eens eerst kwaam bekijken. Vakmannen zijn natuurlijk voor 't nieuwste als er iets aan is wat zij een kranige oplossing van de een of ander langwerkende toberij noemen.

Advies je hebt l'embarras des choix, dat 's nu een mooie pasjetempel.

Veel groeten aan .....

(wg) ????

27 februari 1890

Leiden, 27 Februari 1890

ZeerHooggeleerden Heer Prof. Dr Kamerlingh Onnes
Leiden

Hooggeleerde Heer!

In beleefd antwoord op UHgel missive dd 26 Febr, hebben wij de eer UHgel mede te deelen, dat wij de opgegeven stoomschoorsteen en de stoomvoedingspomp voor primo april gereed kunnen hebben en zullen wij gaarne van UHgel vernemen, of wij de beide orders kunnen noteeren, waarna wij onmiddellijk met een en ander een aanvang kunnen maken.

Op de verdere in UHgel missive aangehaalde punten hopen wij nader terug te komen.

In afwachting van UHgel geeerde rescriptie teekenen wij

Hoogachtend

Koninklijke Nederlandsche Grofsmederij

De directeur bij akt

(wg) AMToud ??, Ingenieur

22 juni 1890

Schiedam 22 juni 1890

U Ed Heer provester

Hier send ik u dit schrijven van Mijn ondergetekende.

Eenningzins in te Leyte wegens u Westerhouds Meschien, ik heb Gedurende de tijd seder September bij de heer Vebent en Cop al werkzaam en daar de ondervinding op gedaan dat het hier nodig is ze telkens te laten onder zoeken bij de kastasse en Zuigers, die nog al dikwerf nazien verijzen, wegens verstijving want het is water en vet zoo u bekend is in de krukkekast, die door de snelheid, verkoeld moet blijven. Want het is geen metaal maar Babber als u dat bekend is. Maar zagt van aard en daar door ook dikwerf de krukas breekt. En wanneer hij breekt moet men naar de maker uit amerika laten kome volgens de nommer van de Westerhoud zoo al ik onder vond heb aldaar. En dan moet ik u volstrek aan rade een vetkraan te plaatsen op de stoomschuif dat geef meer efek op u stoomzuiger want bij verhindering van de inspuiting van van vet beweging in dat glaasse buiz zoude hij droog loope en vervollijk die veerre van de zuiger snel en vooral daar u mechien niet te veel werkt dan loopen die parallele verdrijfver kunnen.

Ik schreif u Ed dit uit agting die ik van u genoten heb sedert verschiene jaar en hoop dat gij dit schrijven in agt mag nemen dat ik doen, om u Ed te werken en uit ontstaan ken om dat kwam voor u aan te zeggen dus hopen de dat gij het mijn niet kwallu doet.

Zoo noem in mij

U dw J.H. Delhaas

Adaar dirkje Meskerstraat 46

Schiedam

Inhoud

1884.0608	Offerte Loers
1884.0609	Offerte van Rietschoten
1884.0609a	Offerte Ned Mij Electr.
1884.0609b	Offerte Schuyt
1884.0611	Offerte Herckenrath
1884.0611a	Brief Van Rietschoten
1884.0613	Offerte Croon
1884.0614	Brief Rennes/Loers
1884.0616	Briefkaart Loers
1884.0616a	Brief Kipp & Zn
1884.0617	Brief Herckenrath
1884.0619	Brief Croon
1884.0620	Brief Van Rietschoten
1884.0620a	Brief Rennes
1884.0622	Advies collega
1884.0622a	Briefkaart Kipp & Zn
1884.0623	Telegram Kipp & Zn
1884.0625	Aanbeveling collega
1884.0625a	Brief Herckenrath
1884.0627	Offerte Smit
1884.0628	Brief Herckenrath
1884.0628a	Brief Kody
1884.0628b	Brief Ned. Mij voor Electriciteit en Metallurgie
1884.0628c	Brief La Grange
1884.0705	Brief Croon
1884.0705a	Brief Kipp & Zn
1884.0709	Brief Kipp & Zn
1884.0711	Brief Van Rietschoten & Houwens
1884.0712	Brief Herckenrath
1884.0716	Brief Kipp & Zn
1884.0721	Briefkaart Kipp & Zn
1884.1102	Brief Baijer
1885.0226	Brief Rijnwhers
1889.0207	Brief Kipp & Zn
1889.0709	Tekening plaatsing gasmotor
1889.0821	Meetnotitie
1889.1018	Brief Smit
1889.1024	Brief Smit
1889.1031	Brief Smit
1890.0101	Brief Onno Kamerlingh Onnes??
1890.0227	Brief Grofsmederij
1890.0622	Brief Delhaas

